

ИЗБОРИ

ЛЕОНАРДО
ДАВИНЧИ

ФРАГМЕНТИ

Съставителство и превод от италиански
Сава Славчев

- №1 Платон ▪ *Пир*
№2 Марк Аврелий ▪ *Към себе си*
№3 Леонардо да Винчи ▪ *Фрагменти*

СЪДЪРЖАНИЕ

Встъпление	7
------------------	---

Приказки / 13

Цветето и стълбът.....	15
Недоволната бяла лоза.....	17
Стрида и мишка.....	19
Ракът.....	21

Басни / 23

Лавровото дърво, миртата и крушата.....	25
Мастилото и хартията.....	27
Пеперудата и пламъкът на свещта.....	29
Маймуната и птиченцето.....	31
Магарето и ледът.....	33
Нетърпеливият ястреб.....	35
Завистливата праскова	37
Дроздовете и кукумявката	39
Паякът.....	41
Лилиумът и течението на реката.....	43
Снежната топка	45
Пламъците и котелът	47
Бухалите и зайчето	49
Паякът и пчелата	51
Ухапването на тарантулата.....	53
Топлината на сърцето	55
Сирената.....	57
Смокинята	59
Кремъкът и огниво то	61
Недоволният камък.....	63
Надутият и суетен бръснач	65
Огънят и водата.....	67

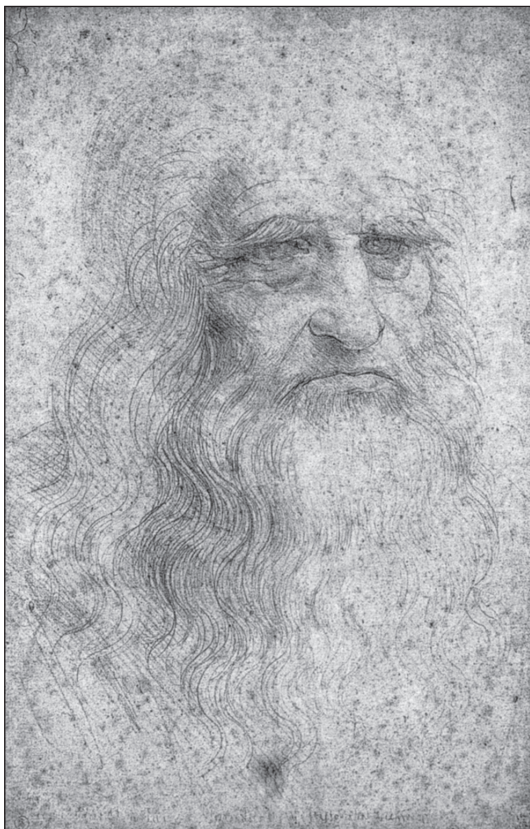
РАЗНИ / 73

За сънуването.....	75
За ситата, направени от животински кожи.....	77
За пуха в леглата.....	79
За полукълбата.....	81
За орехите, маслините, жълъдите и кестените.....	83
Живописецът.....	85

ЛЕГЕНДИ / 93

Лъвът.....	95
Паунът.....	97
Гъсеницата.....	99
Къртицата.....	101
Лумерпа.....	103
Последователят на Питагор.....	105
Монахът и търговецът.....	107

ВСТЪПЛЕНИЕ

За Леонардо да Винчи (15 април 1452 г. Винчи, близо до Флоренция, Италия – 2 май 1519 г. Амбоаз, Франция) са се изписали милиони страници и са се излели тонове мастило. За един от най-големите гении на човечеството за всички времена знаем, че е притежавал естествено интелектуално любопитство към цялото мироздание. Интересите му са били толкова многостранни, че дори е трудно да бъдат класифицирани в отделни категории. Така или иначе по отношение на науката сме запознати с неговите постижения в областта на механиката, военното дело, селското стопанство, астрологията, оптиката, зоологията, анатомията, аеродинамиката, хидравликата, геологията, ботаниката, аритметиката и геометрията. По отношение на изкуството като че знаем още повече – безсмъртните му шедьоври могат да бъдат видени от всеки, а коментарите и анализите на творбите му са достъпни в книжен вид в библиотеки и книжарници, както и частично във виртуалното пространство. Нищо или съвсем малко се знае за Леонардо като писател. Разбира се, би било неуместно в случая да се говори за някакво програмирано литературно прозвище или изява. Неговите текстове, разпилени сред страниците на кодексите, са по-скоро щрихи, бележки в полето, разсъждения, отбелязани мисли или просто усещания. Някои са в рима, някои приличат на басни, други на гатанки, трети на поговорки. Има даже и чисто фантастични писания, може би далечен предвестник на магическия реализъм. Това е като цяло неговият литературен корпус, с цялата условност

на термина. Понякога писанията на Леонардо са подчинени на графично изображение или на научно изследване, но тези писмени фрагменти винаги са израз на непрестанния вътрешен диалог у твореца, обърнат към осветляването на някое явление или факт от действителността.

Самият той се беше определил като „неук човек“, но тази неукост черпи непрестанно от инстинктивната културна памет на един ненадминат маестро в изкуството и от интуицията на самотен изследовател на природата и човека. Това са нещата, които характеризират основното в начина на писане на Леонардо: приблизителен, колеблив и неправолинеен правопис, силен тоскански отпечатък с явни следи от ломбардска фонетика, опростен синтаксис, който често съдържа свързани изречения, в които преобладава употребата на анаколути, от които точната мисъл доста страда. Леонардо почти не е познавал класическите езици и не е бил запознат с литературната тъкан на ранния Ренесанс от средата на XIV век. От тази гледна точка можем дори да се съгласим с определението, което той сам си дава. Но този сух стил, както и склонността към формулиране на афоризми, гатанки или поговорки подчертават изразителността на един глас, който иска да предупреди, да предпази и да осветли. Сякаш това са правилата на изкуството, които в далечното минало са се предавали устно, понякога в рима, за да има по-голяма възможност за запаметяване. На тази основа стъпва Леонардо, за да предаде мисли и внушения относно онова, което иска да бъде означено, от една страна, както и на своето безкрайно ин-

телектуално любопитство, от друга. В неговите писания често конкретното се преплита с абстрактното, някъде фрагментите му напомнят за комично-подигравателния стил или този на сентенциите и нравоучението, характерни за XIV век и късния средновековен енциклопедизъм на народно-фантастичната литература.

От Леонардо писателя няма никакво завършено произведение. Неговият „Трактат за живописта“ е бил съставен след смъртта му, предполага се от ученика му Франческо Мелци, на основата на извлечени пасажки, поправки и допълнения от многото записки на Леонардо. Подобен е случаят и със „За движението и количеството на водата“, събрано в произведение през 1643 г. от доминиканския монах Луиджи Мария Франческо Арконати, наследил ръкописите на Леонардо от баща си Джузепе Мария Арконати.

С предложените долу литературни фрагменти читателят ще може да се запознае с прозата на Леонардо, която е свежа, остроумна и жива. Счита се, че приказките, басните и легендите са писани през последните десет години на XV в. Главният герой в нея е природата – в цялото ѝ многообразие и пълнота. Фрагментите могат да бъдат оприличени на картини с реални и митологични фигури, където художникът взима думата, за да разкаже, опише, да обърне внимание – но и да забавлява. Често в басните има и поука, която в никакъв случай не е морализаторска. Това са наблюдения, интуитивни проблясъци и мисли на глас от Леонардо – един от наистина непреходните гении на човешкия род.

* * *

Талантливата Мария Тодорова предложи две прекрасни свои илюстрации за книгата, но в крайна сметка решихме, че е по-добре думите на Леонардо да бъдат подкрепени от рисунки от неговата ръка: тя бе, който ги подбра за това издание.

Сава Славчев